

Огляд законодавчих змін

що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | листопад 2023

Прийняте законодавство

- Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України
- Визнання освіти, отриманої на окупованих територіях
- Оновлення нормативно-правової бази щодо ВПО

Інші події

- Перетин кордону для дітей до 16 років
- Координаційний центр з питань ВПО
- Список постраждалих від конфлікту територій

Прийняте законодавство

Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України

8 листопада 2023 року Верховна Рада України ухвалила [Закон №3432-IX](#) про приєднання до [Розширеної часткової угоди про Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України](#), створеного постановою Комітету міністрів CM/Res(2023)3.¹

Реєстр створено для обліку доказів та інформації, що стосуються заяв щодо відшкодування збитків фізичним, юридичним особам та державі Україна внаслідок вторгнення Російської Федерації в Україну.

Заяви відповідатимуть критерії прийнятності, якщо вони подані стосовно збитків, що відбулись:

- (i) 24 лютого 2022 року або пізніше;
- (ii) в межах міжнародно визнаних кордонів України;
- (iii) через міжнародно-протиправні дії Російської Федерації в Україні або проти неї.²

Реєстр буде створено як платформу для міждержавної співпраці в інституційних рамках Ради Європи. У той час як його головний офіс буде знаходитись в м. Гаага, Нідерланди, допоміжний офіс також буде відкрито в Україні.

Робота Реєстру має стати першою складовою майбутнього міжнародного механізму компенсації, який буде створено як окремий міжнародний інструмент у співпраці з Україною.

Визнання освіти, отриманої на окупованих територіях

21 листопада 2023 року Верховна Рада України ухвалила [Закон №3482-XI](#) про визнання освіти, здобутої на окупованих територіях.

Закон №3482-XI підтверджує право ВПО, біженців та осіб без громадянства, які проживали на тимчасово окупованих територіях, продовжувати здобувати відповідну освіту за кошти державного та/або місцевого бюджету та з наданням місць у студентських гуртожитках.

¹Ця резолюція була схвалена понад 40 країнами та Європейським Союзом під час саміту Ради Європи в Рейк'явіку 16-17 травня 2023 року.

²Термін використовується в розумінні статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння 2001 р.

Закон вносить незначні зміни до механізму визнання шкільної освіти, отриманої на окупованих територіях.³ Особи повинні скласти атестаційні іспити, щоб продовжити освіту або просто підтвердити завершення шкільної освіти. Ті, хто проходить процедуру визнання, повинні будуть закінчити обов'язкові курси з української мови, історії України та основ держави і права. Крім того, учням буде доступна психологічна підтримка для адаптації.

Новелою законодавства є положення про визнання вищої, професійної, та професійно-технічної освіти, імплементація якого буде можлива після прийняття урядом відповідної процедури.

Визнання освіти ґрунтується на оцінці інформації, зазначеної в освітній декларації.⁴ Типову форму освітньої декларації затверджена Міносвіти.

У результаті для визнання професійної, технічної, вищої освіти може бути прийнято одне з трьох рішень:

- Рекомендація до зарахування на прискорену програму в закладі освіти для завершення освітньої програми з метою визнання освітніх кваліфікацій;
- Рекомендація щодо проходження кваліфікаційної атестації з метою присвоєння відповідного рівня освіти;
- Визнання отриманої освіти.

Відповідно до цього Закону Уряд має затвердити перелік спеціальностей, ступінь бакалавра (першого рівня) з яких не буде визнаватись взагалі⁵. Ступінь магістра (другий рівень) визнаватиметься лише для медичних, фармацевтичних та ветеринарних спеціальностей. Ступінь третього рівня (освітньо-науковий/освітньо-творчий) не визнаватиметься в жодній галузі.

Зміни набудуть чинності 24 березня 2024 року.

Оновлення нормативно-правової бази щодо ВПО

21 листопада 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову №1226, якою вніс зміни до Постанов №332 та №509, які стосуються питань призначення допомоги на проживання для ВПО та реєстрації ВПО.

Щодо допомоги на проживання

Безробітним особам працездатного віку надається тримісячний термін для вжиття заходів щодо (i) працевлаштування, (ii) реєстрації як індивідуального підприємця або (iii) офіційної реєстрації безробітних у центрі зайнятості; невиконання цього протягом визначеного терміну призведе до припинення виплати допомоги. Центри зайнятості зобов'язані надавати Міністерству соціальної політики щомісячну інформацію про осіб, які отримують допомогу, які також перебувають на обліку в центрах зайнятості.

Звільнення від вищезазначених вимог застосовуються до осіб, які підпадають під такі категорії:

- Член сім'ї, що доглядає за дитиною віком до шести років;
- Член сім'ї, який виховує трьох і більше дітей віком до 18 років;
- Член сім'ї, що наглядає за малолітньою дитиною, яка навчається в школі онлайн;

³Порядок затверджено наказом МОН №271 від 01.03.2021 р.

⁴Освітня декларація – документ, який містить відомості про здобуття результатів навчання та завершення періодів навчання за курсом загальної середньої освіти за напрямками, де неможливо забезпечити дотримання стандартів освіти України та/або стабільний освітній процес. До нього також вносяться дані про особу, яка претендує на проходження річного оцінювання та державної підсумкової атестації. Зразок декларації для визнання шкільної освіти наведено у додатку 1 до наказу МОН від 01.03.2021 №271.

⁵Постанова ще не прийнята, але, швидше за все, в ній також будуть гуманітарні та юридичні спеціальності

- Член сім'ї, який здійснює догляд за родичем з інвалідністю або старшим 80 років;
- Особи з інвалідністю (1 та 2 групи);
- Особи, які займаються наданням соціальних послуг з догляду;
- Студенти, які навчаються в закладах середньої, професійно-технічної, фахової передвищої та вищого навчального закладу.

Постановою визначено підстави для автоматичного продовження допомоги ще на шість місяців для сімей, які звернулися після 1 листопада 2023 року.⁶ Ці положення дублюють критерії⁷ продовження виплат, які застосовуються до бенефіціарів, які подали заяви після 1 серпня 2023 року. Однак важливо зазначити, що оскільки допомога надається на всю сім'ю, якщо будь-який член сім'ї (отримувач допомоги) відповідає критеріям виключення, це призведе до припинення допомоги для всієї сім'ї.

Українці, які повертаються з-за кордону, мають 15 днів, щоб подати заявку на отримання допомоги після повернення.⁸ Допомога надаватиметься, якщо сім'я не буде виключена відповідно до критеріїв.

Постанова також визначає протокол перевірки внутрішньо переміщених осіб шляхом телефонних дзвінків отримувачам допомоги на проживання. Якщо особа, яка проходить перевірку, не відповідає на дзвінок, відповідальні посадові особи в присутності свого керівника повинні зафіксувати спробу за допомогою звіту про телефонний дзвінок.

Тепер у Постанові прямо вказано, що якщо особа починає відповідати критеріям виключення після отримання допомоги, це буде підставою для припинення допомоги. У попередній версії не було ясності щодо цього положення, що призвело до помилкового уявлення про те, що критерії виключення застосовуються лише в процесі подання заявки, під час визначення відповідності вимогам, а не під час оцінки продовження чи припинення допомоги.

Щодо реєстрації ВПО

Відповідно до змін, особи, переміщені в межах окупованих територій, не мають права стати на облік ВПО.

Інші події

Перетин кордону для дітей до 16 років

7 листопада 2023 року Уряд України прийняв [постанову №1160](#) про початок пілотного проекту, який спрощує процес отримання згоди батьків на перетин кордону дітьми віком до 16 років у супроводі лише одного з батьків.⁹ Цю згоду можна отримати через додаток «Дія» за наявності програми, біометричних документів та коду платника податків у обох батьків. Згода може бути надана на строк до одного року.

Координаційний центр з питань ВПО

[Розпорядженням Уряду №1023-р](#) від 10 листопада 2023 року голови обласних рад з питань ВПО увійшли до складу Координаційного центру з питань ВПО.

⁶Постанова №332 розрізняє отримувачів виплат, створюючи три категорії, а саме тих, хто: (i) отримав допомогу 1 серпня 2023 року (ii) звернувся після 1 серпня 2023 року, (iii) звернувся після 1 листопада 2023 року. Ті, хто звернувся після 1 листопада 2023 року, отримують допомогу на кожного члена сім'ї

⁷Більше інформації про критерії виключення доступно в [Тематичному оновленні законодавства щодо виплат](#)

⁸Це стосується біженців, які повертаються до внутрішнього переміщення, у разі повернення людей до місця проживання їм не буде надана допомога

⁹З лютого по квітень 2022 року спостерігалось відхилення від стандартної вимоги щодо дітей віком до 16 років щодо обов'язкового супроводу обох батьків чи опікунів або наявності згоди відсутнього з батьків під час перетину кордону з одним із батьків. Однак важливо зазначити, що це відхилення було тимчасовим, і тепер звичайна вимога виконується без винятків.

Список постраждалих від конфлікту територій

Перелік територій, що постраждали від конфлікту, регулярно оновлюється і служить підставою для отримання допомоги на проживання для ВПО та деяких інших пільг, пов'язаних з реєстрацією ВПО.

КОНТАКТИ:

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА: UKRKI@UNHCR.ORG, **ТЕЛ.:** +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ:

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter:www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook:www.facebook.com/UNHCRKyiv - Instagram:www.instagram.com/unhcr_ukraine